

DIPLOMADOLGOZAT

BOKROS EDIT

Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szak

Budai Campus

2023

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

A Visegrádi Országok Külgazdasági Helyzetének Vizsgálata

Bokros Edit

Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás, Mesterképzés, Levelező tagozat

Közgazdaságtani és Természeti Erőforrások Tanszéke

Belső témavezető: Dr. habil. Bozsik Norbert, Főiskolai tanár, MATE

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok napjainkban egyre nagyobb jelentőséggel bírnak. Megfigyelhető, hogy a világgazdaság globalizálódásával és az országok közötti integrációs folyamatok fejlődésével a lehetőségek is tovább fejlődnek. Egyre nagyobb az igény arra, hogy az államok nyissanak egymás felé ez által is bővítsék kapcsolatai rendszerüket és fejlesszék gazdaságukat. Az integráció a legjobb lehetőség a kis területű, kis volumenű gazdaságoknak.

A dolgozatom alapját is ez adja. A Visegrádi négyek együttműködése igen előnyös gazdasági és területi szempontból. Az országok kiegyenlítik egymás gyengeségeit, felerősítik erősségeiket, ezzel is jobb helyzetbe kerülnek a világpiaci viszonylatban. A visegrádi országok története a XIV. századig nyúlik vissza, amikor a Közép-Európai királyságok uralkodói tanácskozást hívtak össze az országaikat érintő vitás kérdések ügyeinek megvitatására. Ennek a tovább fejlődéseként jött létre a mai V4-es csoportja, amit Visegrádon alapították meg a régió fejlődésének elősegítése érdekében. A négy ország: Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország a Visegrádi Együttműködés keretében fogott össze 1991-ben.

Több a térséget befolyásoló tényezőt tekintettem át a dolgozatom során. Ilyen a Lisszaboni Stratégia is, amit azért hozták létre, hogy az Európai Unió egységként a világ nagyhatalmai által létrehozott egyre erősödőbb globalizációs-versenyképességi kihívásokra tudjon reflektálni. A stratégiát 2000 márciusában fogadták el a Lisszaboni Csúcson. Itt egy tíz évre szóló stratégiát határoztak meg és fogadtak el, ahol egy olyan gazdaság létrehozása volt a cél, ami képes a fenntartható gazdasági növekedésre, a munkahelyteremtésre. Ezeket a

szempontokat később tovább terjesztették a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés hozzáadásával. Ennek a stratégiának fontos eleme, hogy egyetlen összefogó gazdasági, társadalmi és környezeti megújulást próbál elérni, úgy, hogy ezeket fenntartható alapokon kívánja megteremteni.

A Következő gazdaságot befolyásoló tényező a 2008-as gazdasági világválság volt, ami az ingatlanpiaci áremelkedéssel a hitelezés felpörgetését indukálta. A válság gyakorlatilag minden országban rendkívül hasonlóan játszódtott le. A válság előtti időszakban folyamatos gazdasági növekedés tanúi voltunk. Ezek az eredmények megsemmisültek: GDP csökkent, az ipari termelés az 1990-es években tapasztalt szintre esett vissza, és az aktív lakosság nagy része munkanélküli lett. A halmozódó veszteségek miatt megszigorodtak a hitelnyújtás feltételek, a hitelkínálat rugalmatlanná vált. Majd megindult a válság tovább gyűrűzése a gazdaság egyéb ágazataiban is.

Az Európa 2020 stratégia gazdasági válságra való reflektálás volt. Az Európai Tanács 2010-ben fogadta el az Európai Unió gazdasági növekedésének fellendítése érdekében. A dokumentum olyan célokat fogalmazott meg, amelyeket tagállamoknak általánosságban 2020-ig kell teljesíteniük. Három fő prioritást alkottak meg, amivel olyan stratégiát tudnak kialakítani, ami segít Európának a megerősödésben. Mint az intelligens növekedés, aminek a célja a tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása. A fenntartható növekedés, mint az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság kialakítása. Illetve az inkluzív növekedés, mint a magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzése.

Napjainkban érezhetjük a Covid19 járványnegatív gazdasági hatásait. A válság komolyságát az is adja, hogy néhány országban a korábbi gazdasági és pénzügyi válság negatív hatásai még nem enyhültek teljesen mértékben, emiatt gazdaságuk továbbra is meglehetősen érzékeny a sokkhatásokkal szemben. Az EU szempontjából az egységes piac jóformán megbénult. A helyreállítás érdekében több pénzügyi alapot hoztak létre, mint az „Európa együtt” csomag vagy a „Next Generation” helyreállítási alap.

A dolgozatom vizsgálataiban során a determinisztikus idősor elemzés leggyakrabban alkalmazott modelljét a dekompozíciós idősor modellt alkalmaztam. Ez azt feltételezi, hogy az idősorok alakulását négy fő összetevőre bonthatjuk, mint a trend, szezonális, ciklikus komponens és a véletlen tényező. A trendszámítás meghatározására vagy analitikus trendszámítást vagy a mozgóátlagok módszerét alkalmazhatjuk. Az analitikus trendszámítás

módszerénél a trendet, mint az időfüggvényét határozzuk meg valamilyen függvényforma segítségével. Ezen módszerek segítségével vizsgáltam a térséget 2006-2020 közötti időszakot elemezve.

Vizsgálataim során több hipotézist is használtam, hogy egy teljes képet kapjak a térségről.

1. Hipotézis: A visegrádi országok gazdasági nyitottsága növekedett a 2008-as gazdasági válság óta.

A vizsgálataim alapján itt elvetettem a nullhipotézisemet, azaz a külgazdasági adatok alapján arra jutottam, hogy növekedett a gazdasági nyitottság a térségben a vizsgált időszakban. A térség országai főként kis területű országok, amik nagy gazdasági nyitottsággal rendelkeznek. A négy ország közül Lengyelországnak volt a legalacsonyabb gazdasági nyitottsága. Valószínűleg az ország a belső piaca elég nagy ahhoz, hogy a külkereskedelmi forgalma kevésbé legyen meghatározó. Az integráció tagjaként megfelelően ki tudja használni a helyzetből adódó lehetőségeit a világpiacon. Habár a legnagyobb visszaesést a vizsgált időszakban a 2008-as válság adta, a többi negatívan befolyásoló sokkhatást is le lehet olvasni az adatokból, mint a Migrációs válság vagy akár a Covid19 járvány is. A helyreállító stratégiák pont ezeknek a hatásoknak a helyreállításáért hozták létre, mint a Lisszaboni stratégia vagy az Európa 2020 stratégia.

2. Hipotézis: A térségre a legnagyobb negatív gazdasági hatással a Covid19 járvány volt

Ezen eredmények alapján elfogadom a nullhipotézisem, azaz a vizsgált mutatók alapján a térségre legnagyobb negatív hatással nem a Covid19 járvány volt. Habár még a Covid19 járvány kezdeti adataival rendelkezem, az adatok általában 2020 vagy 2021-ig áll rendelkezésemre, az adatokból látszódik, hogy a 2008-as gazdasági világválság hatásai sokkal nagyobb mértékben érintették bármely vizsgált területet, legyen szó akár a munkanélküliségről, GDP-ről, vagy a kereskedelmi mutatókról.

3. Hipotézis: A térség húzóágazata az autóipar.

A vizsgált ábrákon és adatokon látszódik, hogy folyamatosan nőtt az export a Szállítóeszköz termékkategóriára a vizsgált időszakban, illetve ezen belül az autókra, gépjármű alkatrészekre és a traktorokra, de volumen mértékben sokkal nagyobb mértékben nőttek az Elektronikai termékek forgalma, emiatt el kellett vetnem a nullhipotézisem. Azaz a térség húzóágazata nem az autóipar.

A hipotézisek eredményeiből jól kivehető volt, hogy nagymértékben befolyásolták a gazdasági események a V4-ek külgazdasági helyzetét. Az adatokból látszódik, hogy a legnagyobb befolyásoló tényező a 2008-as gazdasági válság volt a térségben. Ez akkora sokkhatás volt a világpiacra, hogy óriási gazdasági visszaesést olvastam le a külgazdasági gazdasági mutatókról. A legnagyobb mértékben ez vezetett a gazdasági visszaeséshez a vizsgált időszakban. Habár a térséget ezen kívül nagymértékben befolyásolta a Covid19 járvány és a Migrációs válság is, de ezek sokkal kisebb mértékben, mint a 2008-as gazdasági világválság.

A migrációs válság értékei is leolvashatóak az adatokból. Látható, hogy Magyarországra sokkal jobban hatott ez a válság a többi V4-es országhoz képest. Magyarország keresztül halad a migrációs útvonalon, ami a számokból és az ábrákból látszik igen jól kivehető. A legnagyobb visszaesést itt láthattuk a vizsgált térség esetén. Míg a többi ország esetén csak stagnálást vagy lassabb növekedést figyelhetünk meg. A legjobb példa erre Lengyelország, mivel ezen az országon nem vezet keresztül az fő migrációs útszakaszon, nem is látható nagyobb visszaesés a 2015-2016-os időszakban.

Ezzel ellentétben a Covid19-es járvány visszaesését sokkal jobban kivehetőek. Sajnos még csak kevés rendelkezésre álló adat van az időszakról, hogy ezt pontosabban lehetne vizsgálni, de a már most rendelkezésre álló adatokból világosan látszódnak a csökkenések. A hirtelen gazdasági leállás nagy problémákat okozott a térségben. A rendelkezésre álló adatok alapján még csak az pár évet lehet látni, de minden vizsgált ország esetében látható a kezdeti csökkenések, ami szerencsére nem akkora mértékű, mint a 2008-as gazdasági válság csökkenései.

A technológia fejlődésével, sokkal gyorsabbak és nagyobb volumenűek a térségre ható események. A világ annyira felgyorsulni látszik, hogy csak a vizsgált időszakban több gazdaságot megváltoztató esemény történt. A vizsgálat egyik korlátját is ez adta. Habár a Covid19 járvány már lassan, mint válság kezd megszűnni, mégis egyelőre kevés adat áll a rendelkezésünkre a megfelelő vizsgálatok elvégzésére. Ezeket a vizsgálatokat érdemes lenne 10 év múlva megismételni, hogy még pontosabb következtetések lehessen levonni. Egy későbbi vizsgálat segítségével teljesebb képet lehetne kapni a térség külgazdasági helyzetéről.

Fontosnak tartom kijelenteni, hogy a vizsgálataimat nem az Európa 2020 stratégia vagy a Lisszaboni stratégia pillérei adta, áttekintésük csak a vizsgálat időszak jobb megértését szolgálták. Esetleges jövőbeni vizsgálatok esetében érdemes lenne ezeket is alkalmazni.